

ROMUALDAS KRIAUČIŪNAS: “TAI PATRIOTIZMAS RŪPINASI SAVOSIOS TAUTOS ĮSILIEJIMU Į ŽMONIJĄ”

Prie šių trijų sąvokų dar būtų galima pridėti *pasaulio pilietį* bei *antipatriotizmą* ir gautume visą penketuką šiais laikais gana dažnai linksniuojamų terminų. Vikipedija pasaulio pilietį aptaria kaip kosmopolitą. Tai asmenys, kurie atmeta tradicinį geopolitinį skirstymą, paremtą valstybėmis, tautomis, ir remia pasaulinę valdžią. Pasaulio pilietis nepriima patriotinės tapatybės. Pirmieji save pasaulio piliečiais laikė graikai stoikai. Jie naudojo terminą *kosmopolis* („pasaulio miestas“), iš kurio išsivystė žodis *kosmopolitas*. Kosmopolitinį mastymą teigia ir egzistencializmas, kuris atmeta dirbtinį žmonių klasifikavimą ir tuo pabrėžia žmogų kaip asmenybę, o ne grupės narį. Tame pat šaltinyje teigiama, kad nors buvimas pasaulio piliečiu nėra politinė ideologija, tačiau šią idėja dažnai remia socialistai bei anarchistai. Kosmopolitizmas yra priešingas nacionalizmui, šovinizmui ir patriotizmui. Kosmopolitizmas remiasi idėja, kad globalizuotas pasaulis yra toks, kuriame nėra „kitų-svetimų“.

Patriotizmas yra reiškinys, kai gerbiama, ginama ir mylima sava šalis ar regionas, tauta, kalba, kultūra. Patriotizmu nelaikomas toks savo šalies aukštinimas, kai žeminamos kitos tautos. Tokiu atveju tai laikytina šovinizmu. Jau minėtoje Vikipedijoje antipatriotizmas pristatomas kaip priešinga ideologija patriotizmui. Antipatriotizmas skelbia kosmopolitines pažiūras, kurios yra antinacionalistinės.

Antipatriotizmo šalininkai teigia, kad patriotizmas yra priverstinė jėga, verčianti prisirišti, mylėti ir aukotis kraštui, kuriame gimė žmogus, pamindamas jo individualizmą ir pasirinkimo laisvę. Bent dalis antipatriotų teigia, kad patriotizmas skatina geopolitinius konfliktus ir yra priešiškas pacifizmui bei antimilitarizmui. „Dažnai terminas *antipatriotizmas* naudojamas kaip įžeidimas patriotizmo ir nacionalizmo gynėjų, tuo tarpu patys šios idėjos šalininkai save vadina tiesiog kosmopolitais ar pasaulio gynėjais“, – rašoma 2009-01-15 atnaujintame Vikipedijos puslapyje internete.

Ričardas Šmaižys šviesiai tiesiai teigia, kad patriotizmas šiais laikais nebėra nebėra vertybė (*www.smaizys.lt*). Jo galvojimu, patriotizmas, kaip ir daugelis kitų vertybių, nyksta dėl įvairių priežasčių – globalizacijos proceso, kitoje aplinkoje augusio jaunimo ir t. t. „Vienas pasaulis, vienas kaimas – globalizacija – dabar nesvarbu, kur tu gyveni, kur mokaisi: per kelias valandas gali nuskristi į kitą pasaulio kraštą, todėl gimtinės vertinimas bei meilė jai slopsta“, – rašo straipsnio autorius. Šiais laikais nebegyvenama Lietuvoje, o visame pasaulyje. Žmonėms labai svarbu materialiniai dalykai – kur geriau, daugiau pinigų uždirbama, ten ir apsistojama. „Neretai dvasiniai dalykai su materialiniais tarpusavyje nesusiejami – emigrantų meilė tėvynei, jeigu išvis ji tokia dar buvo, galų gale pamirštama gerai ir patogiai įsitaisius kitoje visuomenėje, valstybėje“, – toliau aiškina R. Šmaižys. Įvairios kultūros globalizacija – dabar nesvarbu, kur tu gyveni, kur mokaisi: per kelias valandas gali nuskristi į kitą pasaulio kraštą, todėl gimtinės vertinimas bei meilė jai slopsta“, – rašo straipsnio autorius. Šiais laikais nebegyvenama Lietuvoje, o visame pasaulyje. Žmonėms labai svarbu materialiniai dalykai – kur geriau, daugiau pinig uždirbama, ten ir apsistojama. „Neretai dvasiniai dalykai su materialiniais tarpusavyje nesusiejami – emigrantų meilė tėvynei, jeigu išvis ji tokia dar buvo, galų gale pamirštama gerai ir patogiai įsitaisius kitoje visuomenėje, valstybėje“, – toliau aiškina R. Šmaižys. Įvairios kultūros pačiai tautai. Ar ne pranašiški žodžiai, rašyti prieš penkiasdešimt metų?

Dabar į šiuos svarstymus įtraukiu patį J. Girnių. Pasinaudodamas jo knygos penktuoju skyreliu, noriu glaustai pristatyti jo mintis, kurios tebėra vertingos ir šiuo laiku. Skyrelis pradedamas teiginiu, kad tauta formuoja savo narius, nors negalima įrodyti, kad dėl to ji turi būti mylima. „Meilės neįrodo nė jos suvedimas

į objektyvesnę teisingumo dorybę: grąžink, ką privalai“ (104 psl.). Kas nejaučia to, kas vertinga, tam jokia pareiga negali būti įrodyta. Tie, kurie laukia įrodymo, kodėl jį saisto savosios tautos meilės pareiga, niekada negali susilaukti atsakymo.

Kas myli savo tautą, tas myli ją be įrodymų, kurių jam nereikia. Tiems, kurie reikalauja įrodyti patriotizmo pareigą, galima nurodyti, kokios priežastys lemia asmens tautinį nejautrumą. Pirma, yra egoizmas, kuris yra aklas visoms vertybėms. Jis viską matuoja tik materialine nauda. Jei apsimoka, egoistas gali vaidinti ir patriotą. Antra priežastis, anot J. Girniaus, yra vidinis asmens suskilimas nutautimo procese. Kilęs iš vienos tautos, bet daugiau veikiamas kitos tautos, nutaustantysis nebejaučia, kuri tauta yra savoji tauta. Trečia, tautinio nejautrumo priežastis yra doktrininis aklumas tautai arba vadinamasis kosmopolitizmas. Šioje sąrangoje tautos yra nuvertinamos, jas laikant tik istorine, ilgainiui pranykstančia apraiška. Kiti linkę tautas smerkti kaip kolektyvinio egoizmo židinius.

Mūsų iškilusis filosofas J. Girnius toliau aiškina, kad žmonijos išsiskyrimas tautomis nėra dirbtinė ir praeinama būsena, o patriotizmas nėra su laiku išnyksiąs prietaras. „Tauta yra tikrovė, kuri remiasi žmogaus prigimtimi“ (107 psl.). Neįmanoma iš šalies asmenį įpareigoti būti patriotu, bet patriotizmas iš vidaus asmenį įpareigoja. Meilė įsižiebia savaime, nes mylima tai, kas yra sava, asmeniškai brangu. Savoji tauta yra mylima dėl to, kad ji yra sava, o ne dėl kokių objektyvių jos savybių. Tačiau mylėti tai, kas sava, nereiškia lygiai vertinti visa, kas sava. Čia išsiskiria akla meilė ir tikroji meilė.

Akla meilė neskiria to, kas yra verta mylėti, nuo to, kas nėra meilės verta. Tikra meilė nereikalauja užsimerkti prieš tai, ko neverta mylėti nei savuosiuose.

Būti patriotu reiškia pačiam įsipareigoti savo tautai. Tokiu įsipareigojimu patriotizmas iš psichologinio fakto pakyla į dorinę vertybę, pasidaro morališkai vertingas. Kaip asmeniui, taip ir tautai, patriotizmas privalo būti tobulėjimo bei kultūrinės pažangos veiksnys. Tikra savo tautos meilė neleidžia nurimti matant joje netobulybių bei ydų. Ji verčia kovoti su savo tautos silpnybėmis ir nevykusiais polinkiais. Jis primena, kad tai, kas sava, tas nebūtinai visada yra vertinga. Patriotas turi rūpintis, kad tai, kas tautiška, būtų ir žmogiškai vertinga, visuotinai reikšminga.

Priešingai nacionalizmui ar šovinizmui, patriotizmas yra įsipareigojęs lygiai gerbti visas tautas, nes jas sieja tarnyba žmonijai. „Tikras patriotas, eidamas savo tautos pašaukimu ir dirbdamas kultūrinės kūrybos darbą, dirba taip pat visos žmonijos naudai, ogi, naudodamasis tautų bendradarbiavimo vaisiais, naudojasi pats žmonijos turtais“ (123 psl.). Kai nacionalizmas veda į provincinę izoliaciją ir

pasitenkina tautinės tapatybės išsaugojimu, tai patriotizmas rūpinasi savosios tautos įsiliejimu į žmoniją.

Romualdas Kriaučiūnas

“Pasaulio lietuvis”, 2014 m. 09/531.